

Vážené členky a členové Akademického sněmu, vážení hosté, dámy a pánové,

scházíme se zde po několika málo měsících, které uplynuly od zasedání Akademického sněmu v prosinci 2015. Přestože jde o krátký časový úsek, byl bohatý na události především v oblasti vědní politiky. Ve svém dnešním vystoupení ale nejprve připomenu činnost Akademické rady a vybrané významné výsledky naší výzkumné práce, poté bych se rád věnoval zejména přípravě nového zákona o podpoře výzkumu, vývoje a inovací, jehož součástí jsou plány na vznik Ministerstva pro výzkum a vývoj, což má mimořádný význam nejen pro Akademii věd, ale také pro celou akademickou obec. O průběhu hodnocení výzkumné a odborné činnosti našich pracovišť za léta 2010–2014 bude informovat kolegyně Eva Zažímalová a já se budu věnovat výsledkům prvního roku Strategie AV21 ve zvláštním bodu dnešního programu.

Zpráva o činnosti Akademické rady

Dámy a pánové, nyní tedy několik slov k činnosti Akademické rady v období od XLVII. zasedání Akademického sněmu. Podrobnou zprávu jste obdrželi v písemných podkladech, a to včetně výroční zprávy Akademie věd, v níž najdete konkrétní informace o našich hlavních aktivitách v loňském roce. Zde bych proto rád připomenul jen to nejpodstatnější. V první řadě to, že nedílnou součástí poslání Akademie věd je špičkový výzkum. Prostřednictvím Strategie AV21 provádíme výzkum na nejvyšší úrovni zaměřený na řešení aktuálních problémů a výzev dnešní doby. Dále se zabýváme výzkumem založeným na využití velkých a unikátních výzkumných infrastruktur ve spolupráci s národními i mezinárodními partnery. A konečně usilujeme o transfer poznatků a technologií s cílem přispívat k ekonomické prosperitě a konkurenceschopnosti České republiky. Tolik ve stručnosti k našemu poslání a k cílům, na něž se zaměřujeme. Výsledky dokládá naše pravidelná výroční zpráva a já bych rád využil této příležitosti a poděkoval všem kolegům a zaměstnancům Akademie věd za jejich vynikající práci v uplynulém roce.

Jistě není překvapením, že jsme věnovali mnoho času také přípravě návrhu výdajů státního rozpočtu České republiky na výzkum, vývoj a inovace na rok 2017 s výhledem na léta 2018 a 2019. Jsem rád, že současná vláda a její vicepremiér pro vědu, výzkum a inovace Pavel Bělobrádek, stejně jako řada dalších členů vlády, nevnímají oblast vědy a výzkumu pouze jako nákladový faktor, ale považují ji především za investici do naší společné budoucnosti. Oceňuji rovněž, že aktuální návrh rozpočtu, připravený Radou pro výzkum, vývoj a inovace, je prorůstový, a doufám, že jeho konečná podoba umožní plně a efektivně využívat kapacity Akademie věd a jejích pracovišť, včetně těch nově vybudovaných. O dalším vývoji rozpočtových jednání vás budu informovat na podzimním zasedání Akademického sněmu. Jistě nejen za sebe chci vyjádřit naději, že investice do vědy a vzdělávání zůstanou i nadále vládní prioritou a nastoupený trend se podaří udržet.

Kolegové z Akademické rady se dále aktivně účastnili řady jednání k věcnému záměru zákona o podpoře výzkumu, vývoje a inovací. Jak jsem již předeslal, jde o téma natolik závažné pro celou akademickou obec, že se mu budu věnovat podrobněji v další části svého projevu. Pozorně jsme sledovali také projednávání „technické novely“ tzv. euronovely zákona č. 130/2002 Sb. v Poslanecké sněmovně Parlamentu. Návrh změn euronovely iniciovaný představiteli Svazu průmyslu a

dopravy ČR jsme s nimi i se zástupci Technologické agentury ČR podrobně projednávali; v první řadě jsme v této iniciativě viděli možnost, jak v dohledné době dosáhnout změny „kafemlejnkového“ ustanovení, tedy paragrafu 7, odstavce 7 zákona tak, aby „kafemlejnkový princip“ zůstal zachován pouze na úrovni jednotlivých poskytovatelů. Dohodnutý návrh změn podal poslanec Ivan Pilný spolu s Annou Putnovou, Karlem Raisem a Jiřím Zlatuškou formou komplexního pozměňovacího návrhu. Návrh byl projednán v Hospodářském výboru dne 16. března a ve Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu dne 30. března t. r. Bohužel, oba výbory nedoporučily změny inkriminovaného ustanovení k přijetí a Poslanecká sněmovna Parlamentu euronovelu schválila 15. dubna v uvedené části beze změny. Naděje na brzkou modifikaci uzákoněného trojčlenkového pravidla pro rozdělování podpory na rozvoj výzkumných organizací mezi poskytovatele, které je mj. v rozporu s dalšími ustanoveními zákona a nikdy nemohlo být, není a nebude v praxi v plné míře uplatněno, se tak opět vzdálila.

Z dalších vládních materiálů, k nimž Akademie věd zaujala stanovisko v rámci meziresortních připomínkových řízení, je třeba uvést především Národní politiku výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2016–2020 s výhledem do roku 2025.

Pokud jde o evropskou agendu Akademické rady, považuji za důležité připomenout, že jsme se průběžně zabývali přípravou strategických, koncepčních a legislativních dokumentů na národní i evropské úrovni souvisejících s programovým obdobím EU 2014–2020 a jejich implementací. Zvláště velkou pozornost věnujeme přípravě a projednávání výzev Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání. Dále jsou zástupci Akademie věd zapojeni do konfigurací Programového výboru programu Horizont 2020 a do přidružených národních odborných tematických skupin, jejichž prostřednictvím jsou uplatňovány zájmy českých výzkumných organizací a pracovníků. Pro zajištění vyšší účasti v mezinárodních projektech jsou pracoviště Akademie věd pravidelně informována o výzvách k podávání projektů a dalších příležitostech pro financování výzkumu a vývoje s cílem zajistit dostatečnou podporu oblastí vědy a výzkumu v aktuálním programovém období Evropské unie.

Za významnou událost uplynulého období považuji také zahájení cyklu slavnostních přednášek Akademie věd, v nichž se významné osobnosti české vědy vyjadřují k aktuálním tématům a problémům společnosti. Tento cyklus jsme nazvali „Akademie věd ČR – špičkový výzkum ve veřejném zájmu“. První přednášku z nového cyklu nazvanou „Ve znamení císaře Karla IV. a mistra Jana Husa“ pronesl v únoru letošního roku profesor František Šmahel na pražském Žofíně. Protože jde o cyklus slavnostních přednášek – v tuto chvíli předpokládáme uvedení dvou přednášek ročně – přemýšleli jsme s předstihem o dalším aktuálním tématu. Jeden z úspěšných programů Strategie AV21 má název „Potraviny pro budoucnost“. Jeho koordinátorem je profesor Jaroslav Doležel a ten se také ujme příští přednášky, a to v kontextu 150 let, které uplynuly od zveřejnění převratných objevů Johanna Gregora Mendela v oblasti genetiky. Předběžný název přednášky je formulován jako otázka: Může genetika zachránit lidstvo před hladem? Rád bych vás tímto co nejsrdečněji pozval na tuto zajímavou akci.

Dále připomínám, že k 31. prosinci 2015 byly předloženy zprávy o dosažených vědeckých výsledcích pracovníků zařazených v „Programu podpory perspektivních lidských zdrojů – Mzdová podpora postdoktorandů“ na pracovištích Akademie věd. S potěšením konstatuji, že programu se zúčastnilo 67 začínajících vědců na postdoktorských pozicích s tím, že po vyhodnocení předložených ročních zpráv bylo doporučeno zachovat stávající úroveň poskytované mzdové podpory i pro další období. Jsem rád, že se daří i touto formou podporovat mladé perspektivní vědce a prokázala se oprávněnost našeho předpokladu, že získávání kvalitních postdoktorandů je klíčové pro další rozvoj našich pracovišť.

V neposlední řadě má pro Akademii věd a její pracoviště mimořádný význam příprava nové Koncepce rozvoje činnosti Akademie věd České republiky. S jejím návrhem byla seznámena Akademická rada na svém březnovém zasedání. Předpokládáme, že návrh koncepce bude předložen podzimnímu jednání Akademického sněmu po dopracování Vědeckou radou a Akademickou radou.

A konečně nesmím opomenout ani skutečnost, že Akademická rada schválila na svém dubnovém zasedání věcný záměr směrnice o finanční podpoře vědecké činnosti pracovníka Akademie věd, který obhájil titul DSc. V diskusi bylo navíc dohodnuto rozšířit možnosti použití navrhované podpory, které budou zapracovány do návrhu příslušné směrnice a předloženy 40. zasedání Akademické rady.

Tolik stručně k naší práci v uplynulém období, za kterou bych chtěl ještě jednou poděkovat všem, kteří se na ní aktivně podíleli.

Výsledky výzkumné činnosti

Vážené kolegyně a kolegové, v další části vystoupení mi dovoluje obrátit společnou pozornost k výsledkům naší výzkumné práce. Celkový přehled výsledků naleznete ve výroční zprávě Akademie věd – já zde zmíním jen dva subjektivně vybrané výsledky za každou vědní oblast.

Oblast věd o neživé přírodě

- Běžně se předpokládá, že magnetismus lze snadno ovládat a využít jen ve feromagnetech. Vědci z Fyzikálního ústavu spolu s kolegy z Velké Británie a Německa mění tuto vžitou představu tím, že demonstrovali elektricky vyvolanou změnu magnetizace v antiferomagnetickém mikročipu. Data by tak bylo možné ukládat bezpečněji a rychleji.
- Vědci z Ústavu informatiky ve spolupráci s kolegy z Postupimského ústavu pro výzkum dopadů klimatických změn vyvinuli novou matematickou a výpočetní metodu k posouzení kauzálních souvislostí změn meteorologických veličin v různých oblastech světa. Porozumění těmto souvislostem je klíčové pro posouzení rizik spojených se změnami klimatu.

Oblast věd o živé přírodě a chemických věd

- Vědci z Ústavu makromolekulární chemie vyvinuli nový typ syntetické polymerní vakcíny, ve které se polymerní nosič organizuje do formy nanočástice, která

významně zesiluje imunogenní účinek očkovací látky, prodlužuje její setrvání v tělním oběhu a zajišťuje lokalizaci jejího účinku in vivo. Vakcína je výsledkem spolupráce s Univerzitou v Oxfordu a Národním institutem zdraví v Bethesda v USA.

- Tým oddělení Molekulární neurobiologie Fyziologického ústavu ve spolupráci s vědci z Harvardovy univerzity a z Ústavu molekulární genetiky ukázal, že významnými regulátory růstu a navádění neuronů během vývoje nervové soustavy jsou enzymy skupiny prolyl-izomeráz. Na příkladu jednoho typu tohoto enzymu, jehož změny jsou u dospělých neuronů spojovány se vznikem Alzheimerovy choroby, tým popsal nový regulační mechanismus řídící navádění dlouhých výběžků neuronů - axonů. Výsledky naznačují, že tyto změny jsou spojeny jak s vývojovými, tak i s neurodegenerativními poruchami nervové soustavy.

Oblast humanitních a společenských věd

- Významným publikačním výsledkem Ústavu pro jazyk český je kritické komentované vydání spisu Daniela Adama z Veleslavína z roku 1598 *Nomenclator quadrilinguis Boemico-Latino-Graeco-Germanicus*, jež je historicky první kritickou edicí tohoto humanistického slovníku. Edice je určena filologům i studentům. Součástí knižního vydání je CD s vyhledávací aplikací, které obsahuje nejen všechny texty z knihy, ale i původní rejstříky českých a latinských slov a fotokopie starého tisku.
- Archeologický ústav v Praze vydal badatelsky cennou monografii *Vyšehrad. Knížecí a královská akropole. Svědectví archeologie*. Tato obsáhlá publikace se věnuje ústřednímu rezidenčnímu areálu hradiště tvořícího ve středověku přední centrum českého státu. Vychází z šestiletého soustředěného vyhodnocení rozsáhlých a dosud nevyužitých archeologických fondů, které poskytly poznatky zásadní povahy, jako například objasnění podoby knížecí a královské rezidence Přemyslovců nebo zdejšího symbolického a rezidenčního centra vybudovaného Karlem IV.

Významným úspěchem je završení první fáze projektu ELI Beamlines slavnostním otevřením budovy ELI v říjnu a vydáním kolaudačního rozhodnutí v prosinci 2015. Úspěšně byl rovněž ukončen projekt HiLASE. V polovině prosince byla také oficiálně a slavnostně ukončena realizační část projektu BIOCEV. Tyto projekty představují vybudování zcela nových výzkumných kapacit a infrastruktur, které budou sloužit celé vědecké komunitě pro zajištění excelence vědeckých výstupů i k propojení s aplikační sférou v souladu s cíli Strategie AV21, a výrazně tak posílí oblast vědy a výzkumu v České republice.

Ministerstvo pro výzkum a vývoj

Dámy a pánové, v závěru svého prvního vystoupení na dnešním sněmu bych rád komentoval současnou situaci v oblasti vědní politiky v souvislosti s přípravou nového zákona o podpoře výzkumu, vývoje a inovací, a zejména tu jeho část, která se týká zřízení Ministerstva pro výzkum a vývoj.

Dovolte mi v této souvislosti vrátit se nejprve do nedávné historie. Jde totiž o téma, které je s větší či menší intenzitou diskutováno již po řadu let. Problematikou řízení výzkumu, vývoje a inovací se zabývala ve druhé polovině roku 2009 série kulatých stolů za účasti všech klíčových aktérů. Jejich účastníci se mimo jiné shodli na zřízení koordinačního orgánu pro výzkum, vývoj a inovace na ústřední úrovni státní správy, jehož role by spočívala výhradně v převzetí všech nadresortních funkcí v této oblasti. Součástí doporučeného modelu byla také transformace Rady pro výzkum, vývoj a inovace na tzv. „Radu odborníků“, která by se měla podílet na určování strategického směřování vědy a výzkumu, a ustavení „Rady poskytovatelů“, která by měla zajišťovat koordinaci výzkumných a inovačních aktivit mezi jednotlivými resorty a dalšími poskytovateli veřejné podpory. Závěry kulatých stolů se ovšem nestaly podnětem k diskusím na vládní úrovni.

Dalším příspěvkem do této debaty byla doporučení obsažená v závěrečné zprávě Mezinárodního auditu výzkumu, vývoje a inovací v ČR, který se uskutečnil v letech 2009–2012. Zpráva doporučuje posílit strategickou úlohu Rady pro výzkum, vývoj a inovace a oslabit její kompetence v exekutivní oblasti. Současně doporučuje posílit kapacity ministerstev a jejich odpovědnost za implementaci vědní politiky (včetně přípravy rozpočtu a způsobů monitorování a evaluace) a relevantním ministerstvům navrátit výdaje rozpočtu na výzkum, vývoj a inovace, o které přišly v důsledku Reformy systému výzkumu, vývoje a inovací v ČR v roce 2008. Jistým nedostatkem zprávy je, že doporučuje – jistě správně – výraznější decentralizaci řízení, na druhé straně se ovšem nezabývá vymezením kompetencí jednotlivých aktérů, jež by po takovém kroku bylo nezbytné.

Dále musím zmínit Strategii mezinárodní konkurenceschopnosti České republiky pro období 2012–2020, která navrhuje rozdělení kompetencí mezi institucemi národního inovačního systému, a to zejména Radou pro výzkum, vývoj a inovace, Ministerstvem průmyslu a obchodu, Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Grantovou agenturou ČR a Technologickou agenturou ČR. Současně je navrhováno ustavit nadresortní a nezávislou „centrální autoritu“, která by řídila, koordinovala a zajišťovala rozvoj národního inovačního systému. Konkrétní návrhy, jakým způsobem by měly být rozděleny kompetence a nastaveny vztahy mezi klíčovými aktéry národního inovačního systému, však nejsou uvedeny. Pro úplnost je třeba zmínit i Národní inovační strategii České republiky navazující na Strategii mezinárodní konkurenceschopnosti, v níž se však pouze obecně konstatuje, že součástí institucionálního rámce výzkumu, vývoje a inovací musí být pevná role „arbitra“, který bude koordinovat všechny aktivity napříč inovačním systémem.

Zatím posledním počinem v tomto vývoji je věcný záměr zákona o podpoře výzkumu, vývoje a inovací, který připravila Sekce pro vědu, výzkum a inovace Úřadu vlády České republiky a který v části zabývající se uspořádáním státní správy navrhuje zřízení Ministerstva pro výzkum a vývoj jakožto ústředního správního úřadu odpovědného za výzkum a vývoj s tím, že do jeho působnosti by spadaly Grantová agentura ČR a Technologická agentura ČR. Současně je navrženo zřízení Vědecké rady České republiky jako vrcholného nezávislého expertního orgánu pro oblast vědy. Mezi další prvky navrženého uspořádání patří i definování společné odpovědnosti Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva pro výzkum a vývoj za tzv. „národní výzkumné infrastruktury“ a definování odpovědnosti

Ministerstva průmyslu za podporu inovací. Postavení Akademie věd by se nezměnilo, tj. zůstala by i nadále organizační složkou státu a poskytovatelem institucionální podpory těm veřejným výzkumným institucím, jichž je zřizovatelem. Působnost dalších poskytovatelů institucionální a účelové podpory by měla také zůstat v principu nezměněna. Zároveň se předpokládá, že všichni poskytovatelé, včetně Akademie věd, Grantové agentury ČR a Technologické agentury ČR, budou předkládat své koncepce Ministerstvu pro výzkum a vývoj, které je bude poté se svým stanoviskem předkládat vládě.

Tolik tedy jen velice stručný a jistě nikoli úplný přehled dosavadních návrhů na zefektivnění současného systému výzkumu, vývoje a inovací, který bych nyní rád uvedl do širšího kontextu.

Především jsem přesvědčen o tom, že v uplynulých 23 letech se nám v této zemi společným úsilím podařilo vybudovat moderní systém výzkumu, vývoje a inovací, který respektuje význam vědeckých, vzdělávacích a výzkumných aktivit v Akademii věd i na vysokých školách, stejně jako důležitost průmyslového výzkumu a vývoje, i když si samozřejmě uvědomuji, že ne všechny dobré záměry a úmysly byly uskutečněny podle našich představ. V základech tohoto systému a jeho organizačního uspořádání jsou obsaženy principy samosprávy, decentralizace a plurality s cílem zajistit autonomii Akademie věd a vysokých škol a zabránit tak nadměrné ingerenci politiky do oblasti vědy a výzkumu. Tyto základní principy vycházejí jak z našich vlastních dosavadních zkušeností, tak i z poznatků o fungování moderních zahraničních institucí univerzitního a mimouniverzitního výzkumu.

Na druhou stranu je třeba říci, že s realizací Evropského výzkumného prostoru rostou nároky na provázanost a koordinaci národní politiky pro oblast výzkumu, vývoje a inovací s dalšími národními strategiemi (např. se strategiemi průmyslovými, vzdělanostními či bezpečnostními) a s regionálními prioritami týkajícími se např. životního prostředí, zdraví, dopravy atd. Není také žádným tajemstvím, že současný systém výzkumu, vývoje a inovací trpí řadou nedostatků, z nichž mohu zmínit například neexistenci strukturovaného přístupu k hodnocení a financování rozdílných typů výzkumných organizací nebo nedostatečnou koordinaci cílů výzkumu či rozštěpenost správních kompetencí v této oblasti. V neposlední řadě jde také o efektivní koncentraci evropských kapacit a zdrojů pro výzkum, vývoj a inovace. Vyvstává tak otázka, zda současné organizační uspořádání výzkumu, vývoje a inovací v České republice odpovídá nárokům na jeho odpovědné a efektivní řízení.

V uplynulých měsících jsem vedl na uvedené téma řadu jednání jak s vicepremiérem pro vědu Pavlem Bělobrádkem, tak i s mnoha kolegy a přáteli z akademické obce. S některými z nich jsme se shodli, že jednou z cest, jak dosáhnout zlepšení současné komplikované situace v koordinaci a řízení systému výzkumu, vývoje a inovací, by mohlo být ustavení Ministerstva pro výzkum a vývoj. Je zde ovšem i nemálo těch, kteří vnímají vznik specializovaného ministerstva jako budoucí možné ohrožení nezávislého postavení Akademie věd s tím, že v konečném důsledku by dokonce mohlo dojít k jejímu přímému podřízení novému ministerstvu.

Musím říci, že těmto obavám rozumím, a to zejména proto, že celá dosavadní diskuse o vzniku ministerstva je negativně poznamenána neexistencí ucelené koncepční představy, která měla předcházet návrhu zákonné úpravy a měla především jasně vymezit postavení a roli nového ministerstva v systému výzkumu, vývoje a inovací, včetně nové úpravy vztahů a pravidel koordinace mezi jednotlivými institucemi působícími v této oblasti. Bohužel, taková žádoucí vize uspořádání oblasti vědy a výzkumu nebyla zatím v dostatečné šíři zpracována.

Ale zpět k jádru věci. Především se domnívám, že v průběhu této debaty nezaznělo dostatečně zřetelně, že ministerstva pro vědu a výzkum, případně i vysoké školy, existují ve většině vědecky rozvinutých zemí. Jako příklad mohu uvést Německo, Rakousko, Francii, Itálii, Švédsko či Holandsko. Ministerstva v těchto zemích financují a organizují část výzkumu, nikoliv veškerý výzkum, ale v žádné z těchto zemí, a to zdůrazňuji a podtrhuji, žádné ministerstvo přímo neřídí žádnou výzkumnou organizaci. Výzkum provádějí a financují v těchto zemích i další ministerstva, například obrany, průmyslu, zdravotnictví či zemědělství, která současně odpovídají za jeho náplň. Například v Německu financuje výzkum a vývoj celkem 16 kapitol federálního rozpočtu, z toho 14 ministerstev. Lze konstatovat, že společným a klíčovým prvkem institucionálního uspořádání výzkumu v těchto zemích je důraz na decentralizované řízení a na vysokou míru odpovědnosti jednotlivých poskytovatelů.

Zavedení systému financování a řízení vědy, výzkumu a vývoje z jednoho centra, z jedné kapitoly státního rozpočtu, by tak bylo nejen v Evropě, ale troufám si tvrdit i ve světě, zcela unikátní a velmi kontraproduktivní. Za vojenský a bezpečnostní výzkum nemůže smysluplně odpovídat a financovat ho nikdo jiný než ministerstva obrany a vnitra. Podobně v případě lékařského či zemědělsko-potravinářského výzkumu to mohou být pouze ministerstva zdravotnictví a zemědělství a v případě výzkumu orientovaného na kulturní záležitosti pak Ministerstvo kultury. Stejné postavení a odpovědnost, jako ostatní ministerstva při organizaci a financování výzkumu, má Akademie věd jako organizační složka státu, která jeho jménem zřizuje svá pracoviště jako veřejné výzkumné instituce. Specifikum Akademie věd je pouze v tom, že její pracoviště pokrývají široké výzkumné spektrum a Akademie věd tedy není omezena pouze na jednu oblast výzkumu. Neexistuje proto žádný racionální důvod pro centralizaci vědy, výzkumu a vývoje do jednoho „gigantického úřadu“ a pro jejich financování z jedné rozpočtové kapitoly, stejně jako neexistuje racionálně opodstatněný důvod rušit roli poskytovatelů podpory dalších šesti ministerstev. Roli poskytovatelů je třeba naopak posílit, nikoliv omezit, ale samozřejmě důsledně kontrolovat efektivitu vynakládaných prostředků

Zde se dostávám ke druhé věci, kterou bych rád zdůraznil – a to, jaké by mělo být postavení a role nového ministerstva. Podle aktuálního návrhu věcného záměru zákona o podpoře výzkumu, vývoje a inovací má nové ministerstvo odpovídat zejména za přípravu návrhu výdajů státního rozpočtu, připravovat dokumenty různého druhu a koordinovat činnost ostatních ústředních orgánů státní správy v této oblasti. Tato, mohu-li to tak nazvat, „minimalistická“ varianta, by ovšem měla jen omezený dopad na náš současný systém výzkumu, vývoje a inovací.

Podle našeho názoru by mělo Ministerstvo pro výzkum a vývoj převzít plnou odpovědnost za přípravu a realizaci politik výzkumu, vývoje a inovací, včetně

hodnocení a financování většiny forem institucionální a účelové podpory na výzkum a vývoj poskytovaných dnes Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, kromě institucionální podpory vysokých škol a podpory na specifický vysokoškolský výzkum. Jde tedy zejména o přímou odpovědnost za institucionální podporu veřejných výzkumných institucí zřízených ministerstvy, která dnes nejsou poskytovateli podpory, dále jde o převzetí odpovědnosti za účelovou podporu programů mezinárodní spolupráce, za účelovou podporu velkých infrastruktur pro výzkum, vývoj a inovace a za účelovou podporu Národních programů udržitelnosti I a II.

Je také nedostačující, aby nové ministerstvo odpovídalo jen za „přípravu metodik hodnocení organizací, jejich výsledků a ukončených programů, včetně realizace hodnocení“. I tady platí, že ministerstvo musí být naopak odpovědné za hodnocení všech výzkumných organizací, včetně center vybudovaných z prostředků operačních programů, výzkumných infrastruktur všech typů a všech programů výzkumu, vývoje a inovací, a to včetně efektivity využívání prostředků na aplikovaný výzkum, pro posílení hospodářského růstu atd. Tyto kompetence budou vyžadovat zřízení kvalifikovaného orgánu, resp. profesionální evaluační agentury obdobně jako například ve Francii, kde tzv. AERES (Agence d'évaluation de la recherche et de l'enseignement supérieur) je součástí Ministerstva pro vzdělávání a výzkum, a na požádání úřadu či poskytovatele hodnotí jeho výzkumné jednotky. V neposlední řadě by ministerstvo mělo také disponovat dostatečně robustním analytickým aparátem.

Přestože předložený věcný záměr zákona má řadu nedostatků, jak je zřejmé z výše uvedeného, musím ocenit návrh předkladatele na zřízení Vědecké rady České republiky jako vrcholného nezávislého expertního orgánu pro oblast vědy, který je součástí připravovaného zákona. Zde však musím s plnou vážností říci, že zájmem Akademie věd, a troufám si tvrdit, že i zájmem celé akademické obce, je vytvoření takové Vědecké rady České republiky, která bude v případě vzniku Ministerstva pro výzkum a vývoj jistou protiváhou k politickému úřadu ministra.

Dámy a pánové, tolik tedy k současné situaci ve vědní politice. Jako člověk, který se už nějakou dobu pohybuje v oblasti managementu výzkumu, oceňuji, že vicepremiér pro vědu Pavel Bělobrádek tuto složitou problematiku otevřel. Opětovně však musím vyjádřit jistou pochybnost, zda v napjatém harmonogramu přípravy tohoto mimořádně důležitého zákona lze realizovat kvalitní odbornou a následně i veřejnou diskusi, a to i s vědomím toho, že některá navrhovaná opatření budou mít odloženou účinnost. Domnívám se, že téma podpory výzkumu, vývoje a inovací je natolik závažné pro celou společnost, že prostor nutný pro odpovědné věcné prodiskutování této problematiky by měl být podstatně větší.

V úplném závěru mi dovoluji malé shrnutí: český jazyk nám naznačuje, že pravda, právo, spravedlnost a správnost spolu souvisí. Znamená to, že poznání jako takové je ukotvené v „tom pravém“, což dává poznání jeho vlastní legitimitu. Tato legitimita je mimo jiné podmínkou a zdrojem svobodné akademické debaty. Je proto naší povinností usilovat o to, aby i nynější legislativní návrhy na zřízení Ministerstva pro výzkum a vývoj tento prostor intelektuální svobody neomezily, ale naopak staly se dalším kamínkem v mozaice nikdy nekončícího pokusu o institucionalizaci této svobody, jejíž realizace je často nedokonalá a nikdy nemůže být definitivní. My zde ale přece jen máme jisté vodítko – je jím léty osvědčená spolupráce Akademie věd a

vysokých škol. Apeluji proto na vás všechny, abychom využili tuto příležitost pro důsledné řešení přetrvávajících problémů v zájmu dalšího posílení našich vztahů a ku prospěchu české vědy a společnosti.

Děkuji vám za pozornost.